

وضعیت واژگان و معنای آن‌ها در طی زمان (درس ۱۲ فارسی ۲)

نمونه واژگان محذوف و متروک: سوفار: دهانه تیر / دستار: عمامه / ترگ: کلاه جنگی / مصطبه: سکو و تخت برای نشستن / نخجیر: شکار / زَنار: کمربند / گَرزه: عمود آهنی / گُو: دلیر و پهلوان / سَپنج: مهمان، عاریت / عنقا: سیمرغ / خستو: هسته و دانه میوه‌ها / قتراک: ترک بند / همال: همتا و شریک / خرگاه: خیمه بزرگ / یکایک در معنی ناگهان/درای:پتک /نوند:اسب تندرو

نمونه واژگانی که معنای پیشین را از دست داده اند و معنای جدید پذیرفته اند: صحرا: در گذشته به معنی دشت و جای پر از سبزه و گیاه، امروزه به معنی زمین خشک و کویری / کثیف: در قدیم به معنی غلیظ و تیره به کار میرفته امروزه در معنی ناپاک / سفینه: در قدیم به معنی کشتی و دفتر شعر، امروزه وسیله فضانوردی / پذیرش: در قدیم به معنی «تعهد و فرمانبرداری (= خردمند رو از پذیرش نتافت) امروزه به معنی قبول / محضر: در قدیم به معنی استشهادنامه امروزه به معنی دفتر ثبت اسناد / باز کردن: در قدیم به معنی تراشیدن مو، امروزه به معنی گشودن / مکتب: در قدیم به معنی محل علم آموختن، دبستان و دبیرستان معنی امروز مکتب، نظریه فلسفی، هنری و ادبی است / در رفتن: در قدیم به معنی داخل شدن امروزه به معنی فرار کردن / هنر: در قدیم: فضیلت، معرفت، علم – امروزه: توان و مهارت خلق زیبایی / اطلس: معنی قدیم: پارچه ابریشمی – معنی امروزی: نقشه جغرافیایی

نمونه واژگانی که با همان معنای قدیم به حیات خود ادامه داده اند: ابر، خورشید، اسب، زمین، چرم، آهنگر، درخت، جنگ، لعل، کالبد، زیبایی، عود، دانش، ستون، نیزه، کشور، داد.

نمونه واژگانی که هم معنای قدیم خود را حفظ کرده اند و هم معنای جدید پذیرفته اند: زین: در قدیم به معنی زین اسب امروزه علاوه بر این معنی در معنای زین موتور و دوچرخه به کار می رود / رکاب: در قدیم به معنی حلقه فلزی دو طرف زین اسب، امروزه علاوه بر این به معنی رکاب دوچرخه و اتوبوس

وضعیت پنجم معنای واژگان در طول زمان که در کتاب ذکر نشده است: برخی واژگان در گذشته چند معنا داشته اند برخی از آن معانی در طول زمان از بین رفته اند ولی برخی دیگر از معانی آن واژه ها امروزه کاربرد دارند؛ مثلا واژه «افسرده» در گذشته در معنی «یخ بسته شده، جامد، اندوهگین و ملول» به کار می رفته است. امروزه دو معنی نخست این واژه دیگر کاربرد ندارد ولی در معنای اندوهگین و ملول به کار می رود - «پیوند» در قدیم معنای متعددی داشته است یکی از آن معانی «علاقه و دوستی» است که امروزه کاربرد ندارد - واژه «تماشا» نیز در گذشته هم به معنی «نظر کردن به چیزی» و هم «گشت و گذار» بوده است اما معنی دومی امروزه کاربرد ندارد.

زخم: در قدیم در معنای ضربه و جراحت، امروزه فقط در معنی جراحت کاربرد دارد - سبک: در قدیم در معنای شتابان و کم وزن، امروزه فقط در معنی کم وزن به کار می رود.

اگر در آزمون مجبور به انتخاب چهار وضعیت شدیم در صورت ذکر چنین واژگانی با معنی ای که امروزه کاربرد ندارند باید وضعیت اول یعنی واژگان متروک را انتخاب کرد. اگر بدون معنی یا بدون متن که معنی قدیمی دارد به کار رود باید وضعیت سوم را انتخاب کرد یعنی با همان معنی قدیم به حیات خود ادامه می دهد.

۵

۶

۷

۸

۹